

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 7 oktober 2020 Agendapunt 3 Open standaarden, lijsten

Numerer: FS-20201007.3

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 07-10-2020
Versie: 1.1

Bijlagen: -

Opsteller: Redouan Ahaloui en Han Zuidweg
Meelezers: Oplegnotitie (Annemieke Toersen, Redouan Ahaloui en Han Zuidweg)

Ter besluitvorming

U wordt gevraagd om in te stemmen met de volgende adviezen:

- A. Het starten van een procedure voor de verwijdering van **OWMS** (standaard voor het beschrijven van metadata op websites van de overheid) van de 'pas toe of leg uit'-lijst.
- B. Het starten van een procedure voor de verwijdering van **NL LOM** (onderwijsstandaard voor de vindbaarheid van leermateriaal) van de 'pas toe of leg uit'-lijst.
- C. Het starten van een aanvullende onderzoek van de standaarden **COINS, IFC, VISI** en **NLCS** ('pas toe of leg uit'-standaarden gericht op het uitwisselen van gegevens in het bouwproces).
- D. Het starten van een procedure voor de plaatsing van **RDFS** (standaard voor het modelleren van gegevens, zoals een machine leesbare taal om de structuur van gegevens in termen van klassen, eigenschappen en datatypen te beschrijven) op de lijst aanbevolen standaarden.
- E. Het starten van een procedure ter verwijdering van de standaard **Principe Universeel** (richtlijnen voor de bouwkwiteit van websites) van de lijst aanbevolen standaarden.

Ter kennisname

- F. Stand van zaken rond lopende procedures

Ter besluitvorming

Ad A. OWMS

[geen bijlage]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een procedure voor de verwijdering van de standaard OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst

Over de standaard en achtergrond

[Overheid Web Metadata Standaard](#) (OWMS) wordt gebruikt voor het beschrijven van metadata op websites van de overheid. Het doel van OWMS is om informatie van de Nederlandse overheid op het Internet vindbaar te maken op een gestructureerde manier. OWMS is gebaseerd op de principes van het [Dublin Core Metadata Initiative](#) (DCMI).

OWMS staat sinds 2011 op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie. De standaard wordt beheerd door het [Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties](#) (KOOP), de organisatie verantwoordelijk voor [overheid.nl](#).

Vanaf 2015 vindt er geen waarneembaar activiteit meer plaats op de standaard. Het specificatiedocument en het beheerdokument zijn sinds 2011 niet meer geactualiseerd. De laatste vijf jaar werkte de beheerder niet mee aan het verzamelen van gebruiksgegevens van de standaard voor de Monitor Open Standaarden.

Hoe is het proces verlopen?

In 2016 heeft Forum Standaardisatie een evaluatie laten uitvoeren naar de stand van zaken rond OWMS en de adoptie van de standaard. Het [evaluatie rapport](#) concludeerde:

"Het veld rond metadatering ... is in beweging. Technologische verandering op het gebied van zoekmachine technologie ... heeft het gebruik van de standaard ondermijnd. ... Het verplicht stellen van de standaard via 'pas toe of leg uit' heeft onvoldoende gewerkt."

Wel adviseerde het evaluatie rapport KOOP de gelegenheid te geven om handhaving op de 'pas toe of leg uit'-lijst te onderbouwen:

- "1. Geef KOOP als beheerder de kans om aan te tonen wat de noodzaak is om de standaard op de verplichte lijst te laten staan en dit met onderbouwing van relevante communities.*
- 2. Laat door KOOP een heldere en SMART-business case rond OWMS binnen het wetgevingsdomein opstellen waardoor duidelijk is wat de meerwaarde van de standaard is binnen dit domein en waarmee kan worden gemonitord of de deze meerwaarde realiseert*
- 3. Geeft KOOP voor de punten 1.en 2. tot 1 april 2017 de tijd ...*
- 4. Mocht hier onvoldoende resultaat uit komen start dan de procedure voor de plaatsing van de standaard OWMS op de lijst 'aanbevolen'"*

KOOP reageerde door tijdig een [antwoord](#) te formuleren aan het Forum Standaardisatie. In de reactie gaf KOOP een viertal zeer beknopte voorbeelden van domeinen waar OWMS wordt toegepast of meerwaarde kan hebben. Twee van de vier voorbeelden hadden betrekking op diensten van KOOP zelf. Daarnaast kondigde KOOP de ontwikkeling aan van een nieuwe versie van OWMS die een grotere meerwaarde zou hebben voor de overheid.

Met name om de aangekondigde doorontwikkeling van de standaard besloot het Forum Standaardisatie in april 2017 om OWMS op de 'pas toe of leg uit'-lijst te handhaven. Sindsdien is er echter geen nieuwe versie van OWMS gepubliceerd en er zijn geen tekenen van actief beheer op de standaard waargenomen.

Advies en gevraagd besluit

De situatie rond OWMS is onveranderd ten opzichte van eind 2016, waardoor het advies om OWMS te verwijderen van de 'past toe of leg uit'-lijst van toepassing blijft.

Medio 2019 vond een gesprek plaats met de beheerder waarin deze bevestigde dat:

- Er vooralsnog geen concreet plan bestaat voor de doorontwikkeling van OWMS.
- Technologie van zoekmachines het gebruik van metadata steeds meer overbodig maken.
- Het niet gelukt is om een effectieve community van gebruikers van OWMS op te zetten.
- De beheerder zich niet geroepen voelt om gebruiksdata aan te leveren voor de Monitor Open Standaarden.

Het gebruik van OWMS is in 2019 en 2020 steekproefsgewijs gemeten voor de Monitor Open Standaarden op de websites van 30 meest bezochte websites van de overheid, de websites van de 30 grootste gemeenten, de 12 provincies en 21 Waterschappen. Ongeveer 31% van de onderzochte websites past OWMS toe, waarbij de kwaliteit van de metadatering vaak te wensen overlaat.

Gezien het resultaat van de evaluatie van 2016, het uitblijven van de aangekondigde doorontwikkeling van OWMS en de huidige stand van zaken rondom de adoptie en het beheer van OWMS, is het advies om een volledige procedure op te starten ter verwijdering van OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Of verplaatsing van OWMS naar de lijst aanbevolen standaarden aan de orde is, zal moeten blijken uit het expertonderzoek en de openbare consultatie.

Ad B NL LOM

[geen bijlage]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een procedure voor de verwijdering van de standaard NL LOM van de 'pas toe of leg uit' lijst.

Over de standaard en achtergrond

[Nederlandse Leeromgeving methodiek](#) (NL LOM) moet worden toegepast bij de metadatering van content die ontsloten wordt ten behoeve van educatieve doeleinden. Het doel van NL LOM is zowel het eigen onderwijsmateriaal als het materiaal van anderen (beter) terug te vinden en op verschillende plekken beschikbaar te stellen. Dit bevordert de herbruikbaarheid van onderwijsmateriaal.

NL LOM is een Nederlands toepassingsprofiel van de internationale standaard IEEE-LOM (Learning Object Metadata). NL LOM staat sinds 2011 op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie. De standaard wordt beheerd door het platform Edustandaard en Stichting Kennisnet gebruikt deze standaard.

Hoe is het proces verlopen?

De doelgroep van de standaard is volledig vertegenwoordigd in het platform Edustandaard. In 2017 heeft Edustandaard net als voor de standaard [OAI-PMH](#) een voorstel gedaan om van de 'pas toe of leg uit'-lijst te halen. Dit bleek in uitvoering nog niet mogelijk. Samenvattend:

1. Opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst biedt voor de adoptiegraad van de standaard geen meerwaarde.
2. Kennisnet evalueert t.b.v. Edustandaard zelf ook toepassing van gebruikte standaarden.
3. Werk van het Forum Standaardisatie i.h.k.v. de 'pas toe of leg uit'-lijst is wat dat betreft dubbel werk.
4. Stimuleren van adoptie, wat een andere functie van de 'pas toe of leg uit'-lijst kan zijn, is voor het onderwijsveld niet meer nodig. Edustandaard geeft aan dat het aantal partijen dat de standaard gebruikt jaren stabiel is. Enkele nieuwe partijen die in potentie willen aansluiten lopen tegen beperkingen van de standaard aan. Hiervoor worden mogelijkheden bekeken die andere metadata standaarden bieden. Wellicht dat op langere termijn ook de huidige onderdelen van NL LOM met die andere metadata standaard worden ingevuld. Het onderzoek naar deze mogelijkheden is nog in de beginfase. De standaard blijft hoe dan ook, zolang het gebruikt wordt, beschikbaar via Edustandaard.
5. De meting van de monitor van afgelopen jaren geeft aan dat adoptie van deze standaard niet toeneemt, handhaving op de 'pas toe of leg uit'-lijst heeft daarmee geen meerwaarde voor adoptie.
6. De inschatting van Edustandaard is dat er geen partijen bezwaar hebben op verwijdering, laat staan het noodzakelijk vinden dat de standaard op 'pas toe of leg uit'-lijst blijft staan. De standaard blijft in beheer bij Edustandaard. Edustandaard geeft aan dat de jaarlijkse inspanningen (en bijbehorende kosten) die nodig zijn om NL LOM op de 'pas toe of leg uit'-lijst te handhaven, geen extra adoptie lijken op te leveren (zoals enkele jaren geleden ook voor OAI-PMH de conclusie was).

In 2018/19 is in opdracht van het Forum Standaardisatie deze standaard geëvalueerd. De evaluatie heeft tot doel om informatie te verschaffen over de huidige relevantie van de standaard, het toepassingsgebied en de stand van zaken rond het gebruik van de standaard. NL LOM wordt breed toegepast door met name universiteiten. NL LOM is opgenomen als randvoorwaarde in de stimuleringsregeling Open Leermaterialen. De standaard wordt echter beperkt gebruikt door private partijen. Dat betekent dat de zoekmachines voor lesmateriaal geen volledig beeld schetsen van beschikbaar materiaal, maar met name de publieke leermaterialen tonen. Dat is een groot gemis voor de eindgebruikers, veelal docenten. Het Forum Standaardisatie besloot de standaard NL LOM op de 'pas toe of leg uit'-lijst te handhaven, maar adviseerde de beheerder Edustandaard om te kijken hoe gebruik vereenvoudigd kan worden en internationale ontwikkelingen op dit gebied te volgen (m.n. IEEE LOM). Edustandaard geeft aan dat zij dit in gang hebben gebracht en monitoring uitvoeren. Tevens bewaakt Edustandaard de relatie met IEEE.

Advies en gevraagd besluit

Daar de doelgroep van de standaard volledig vertegenwoordigd is in het platform Edustandaard en de standaard nog in beheer blijft van Edustandaard, ziet Edustandaard geen meerwaarde in de verplichting middels 'pas toe leg uit'-lijst. De situatie rond NL LOM is onveranderd ten opzichte van 2017, waardoor het advies om NL LOM te verwijderen van de 'pas toe of leg uit'-lijst van toepassing blijft. Het advies is dan ook om een procedure op te starten ter verwijdering van NL LOM van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Of verplaatsing van NL LOM naar de lijst aanbevolen standaarden aan de orde is, zal moeten blijken uit het expertonderzoek en de openbare consultatie.

Ad C COINS, IFC, VISI en NLCS

[geen bijlage]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met:

Het starten van een aanvullend onderzoek COINS, IFC, VISI en NLCS.

Over het onderzoek

In het werkplan van het Forum Standaardisatie is afgesproken dat er jaarlijks een aantal standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst te evalueren. Het doel van zo'n onderzoek is om de kwaliteit van de informatie op de lijst te waarborgen. Het onderzoek richt zich met name op de huidige relevantie van de standaard, het functioneel toepassingsgebied, het beheer en de stand van zaken rond de adoptie van de standaard.

De volgende criteria(s) worden toegepast om standaarden te selecteren voor het onderzoek:

- Voldoet de standaard nog volledig aan de vier criteria voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst?
- Zijn er signalen van gebruikers dat het draagvlak onder druk staat?
- Hebben er zich relevante (markt)ontwikkeling voorgedaan met betrekking tot de standaard of de toepassing ervan?
- Is het toepassingsgebied van de standaard nog relevant en duidelijk?
- Staat de standaard vier jaar of langer op de lijst en is deze in de tussentijd niet getoetst (bijvoorbeeld voor een nieuwe versie)?

Aanvullend zal dit jaar het onderzoek zich niet alleen richten op de evaluatie van de geselecteerde standaarden, maar worden ook aangekondigde vervangende standaarden en versies onderzocht. Bovendien geeft het onderzoek ook aandacht aan interoperabiliteitsproblemen die spelen rondom (sectorale) standaarden.

Geselecteerde standaarden

Op basis van de bovengenoemde criteria werden de volgende vier bouw-standaarden geselecteerd voor het aanvullend onderzoek in 2020:

- **COINS** is een standaard die het mogelijk maakt om data over objecten, opgeslagen in verschillende digitale formats die voldoen aan verschillende standaarden, in onderlinge samenhang en systeemonafhankelijk uit te wisselen. Uit de monitor van 2018 en 2019 blijkt dat de beheerorganisaties geen beeld kunnen geven van de implementatiegraad van de standaard. Bovendien is COINS niet of nauwelijks relevant voor aanbestedingen. In 2020 heeft de beheersorganisatie CROW aangegeven dat COINS mogelijk vervangen wordt door een internationale ISO standaard(en) waardoor een verplichting van de standaard zal te komen vervallen. Het is raadzaam om het gebruik van COINS te evalueren en het signaal van een mogelijke vervanging van de standaard te onderzoeken.
- **IFC** is een neutraal en open bestandsformaat voor het uitwisselen en delen van specifieke BIM-informatie (modelobjecten en hun eigenschappen) tussen de verschillende software-applicaties van partijen in het bouwproces. IFC staat sinds 2011 op de op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Uit de monitor van afgelopen jaren blijkt dat er geen harde gegevens zijn die een beeld geven van de implementatiegraad. Tevens is de adoptieambitie van de standaard onduidelijk. In 2020 is er een nieuwe versie aangekondigd. Het is raadzaam om het gebruik van IFC te evalueren met daarbij de vraag of een nieuwe versie van de standaard de zichtbaarheid van de implementatiegraad en adoptieambitie mogelijk kan verbeteren.
- **VISI** is een standaard die zich richt op digitale communicatie tussen partijen in een bouwproject. Met behulp van VISI wordt bepaald wanneer (proces), wie (rol), wat (informatie), aan wie (rol) aanlevert. VISI staat sinds 2014 op de 'pas toe of leg uit'-lijst. In de monitor van afgelopen jaren zijn er niet of nauwelijks gegevens aangeleverd om een beeld te krijgen van de implementatiegraad. In 2020 heeft de beheerorganisatie CROW

aangegeven signalen te ontvangen waarbij stakeholders twijfelen aan de verplichte status van de standaard. Het Forum Standaardisatie heeft bij opname van VISI aangegeven dat het hebben van voldoende softwareleveranciers een aandachtspunt is. Hierin is verder geen verandering in gekomen. Bovendien is het door het Forum Standaardisatie uitgereikte *uitstekend beheer predicaat* aan CROW voor VISI komen te vervallen omdat het BIM-Loket het beheer van de standaard heeft overgenomen en nog niet getoetst is voor het beheer van VISI. Het is raadzaam om het gebruik, de adoptieambitie en beheerproces van VISI te onderzoeken.

- **NLCS** is een tekenstandaard voor het maken van 2D-ontwerptekening en gaat uit van objectgericht werken. Alle informatie in een tekening wordt gekoppeld aan objecten die in lagen worden geordend in een tekening. NLCS staat sinds 2017 op de 'pas toe of leg uit'-lijst. In de monitor van 2018 en 2019 blijkt dat de gebruiksgegevens er niet of nauwelijks een beeld te geven is over de implementatiegraad en adoptieambitie. Tevens is er eind 2018 een signaal binnengekomen dat het beheer van de standaard onvoldoende is. Het is raadzaam om het gebruik en adoptieambitie en het beheerproces van NLCS te onderzoeken.

Advies en gevraagd besluit

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het starten van een onderzoek COINS, IFC, VISI en NLCS.

Ad D. RDFS

[geen bijlage]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een procedure voor de plaatsing van RDFS op de lijst aanbevolen standaarden

Over de standaard en achtergrond

De W3C standaard [RDF Schema](#) (RDFS) wordt gebruikt bij het modelleren van gegevens. De standaard biedt een gestandaardiseerde, machine leesbare taal om de structuur van gegevens in termen van klassen, eigenschappen en datatypen te beschrijven.

RDFS is een uitbreiding van de open standaard [Resource Description Framework](#) (RDF) van W3C die al op de lijst aanbevolen standaarden staat. RDFS ligt ook ten grondslag aan de open standaard [SKOS](#) op de 'pas toe of leg uit'-lijst, en aan de standaarden [OWL](#) en [SHACL](#) op de lijst aanbevolen standaarden.

RDF wordt in veel gevallen samen met RDFS gebruikt. De standaarden SKOS, OWL en SHACL zijn afhankelijk van RDFS. Het ligt voor de hand om RDFS op te nemen op de lijst aanbevolen standaarden zodat er een consistente set standaarden op de lijst staat die vrijwel altijd in samenhang toegepast worden.

Hoe is het proces verlopen?

De Politie heeft RDFS op 11 mei 2020 aangemeld voor plaatsing op de lijst aanbevolen standaarden. In overleg met de indiener heeft geen formeel intake onderzoek plaatsgevonden omdat:

1. Het geen aanmelding betreft voor de lijst verplichte standaarden.
2. RDFS een gangbaar en gebruikelijke aanvulling vormt op de linked data standaarden die al op de lijst staan.

Indien het Forum Standaardisatie instemt met het in behandeling nemen van de standaard, wordt wel een korte procedure uitgevoerd bestaande uit een expertonderzoek (belronde), openbare consultatie en Forumadvies.

Advies en gevraagd besluit

Het is in feite onlogisch dat de open standaard RDFS niet op de lijst aanbevolen standaarden staat, omdat deze standaard zo nauw verwant is aan de standaarden RDF, SKOS, OWL en SHACL die wél op de lijst staan. Daarbij is het van belang om de relatie tussen RDFS en het [Metamodel voor Informatiemodellering](#) (MIM) nader te onderzoeken. De aanmelding van RDFS door de Politie heeft dan ook een gegronde basis.

Geadviseerd wordt dan ook om een procedure te starten voor opname van RDFS op de lijst aanbevolen standaarden. Als het Forum Standaardisatie instemt met dit advies zal een korte procedure uitgevoerd worden. Het hieruit voortkomende Forumadvies zal dan opnieuw aan het Forum Standaardisatie voorgelegd worden.

Ad E. Principe Universeel

[geen bijlage]

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met het volgende advies aan het OBDO:

Het starten van een procedure ter verwijdering van de standaard Principe Universeel van de lijst aanbevolen standaarden

Over de standaard en achtergrond

[Principe Universeel](#) bevat richtlijnen voor de bouwkwaliteit van websites waardoor deze duurzaam, uitwisselbaar en goed te onderhouden worden. De standaard wordt doorgaans gebruikt in aanvulling op de toegankelijkheidseisen van WCAG 2.1, de technische standaard die ten grondslag ligt aan de wettelijke verplichting van digitale toegankelijkheid. Waar WCAG 2.1 de digitale toegankelijkheid van de informatie dient, richt Principe Universeel zich vooral op bouwkwaliteit, in het bijzonder structuur, vindbaarheid, duurzaamheid en mate van onderhoudbaar van de informatie.

Principe Universeel maakte voorheen deel uit van de standaard [Webrichtlijnen 2.0](#) die van 2008 tot en met 2016 op de 'pas toe of leg uit'-lijst stond. De standaard Webrichtlijnen 2.0 bestond uit de W3C standaard WCAG 2.0 plus de door Logius beheerde standaard Principe Universeel.

Naar aanleiding van Europese regelgeving verving het Forum Standaardisatie Webrichtlijnen 2.0 eind 2016 op de 'pas toe of leg uit' lijst door [Digitoegankelijk](#) (EN 301 549 met verwijzing naar WCAG 2.1). Principe Universeel verhuisde naar de lijst aanbevolen standaarden, omdat Europese regelgeving vereist dat EN 301 549 zonder aanvullende specificaties door de lidstaten wordt overgenomen.

Logius stopte in 2017 met het beheren van Principe Universeel en het beheer daarna is niet meer overgenomen door een andere organisatie. Inmiddels is de specificatie van Principe Universeel niet meer openbaar beschikbaar.

Hoe is het proces verlopen?

Tussen mei en augustus 2020 overlegde Forum Standaardisatie met Logius ([digitoegankelijk.nl](#)) over wat er met Principe Universeel moet gebeuren. [Digitoegankelijk.nl](#) verwijst niet meer naar Principe Universeel omdat deze standaard geen deel uitmaakt van de wettelijke verplichting van digitale toegankelijkheid. Principe Universeel heeft sinds 2017 geen beheerder meer.

In een e-mail van 18 augustus 2020 adviseerde Logius ([digitoetankelijk.nl](#)) om Principe Universeel van de lijst aanbevolen standaarden te verwijderen. Het ging niet om een formeel verwijderingsverzoek, maar er zijn voldoende argumenten om een verwijderingsprocedure in gang te zetten:

1. Principe Universeel heeft geen beheerorganisatie.
2. Het specificatiedocument is niet meer openbaar beschikbaar.
3. De voormalig beheerder (Logius) adviseert zelf om Principe Universeel van de lijst te verwijderen.

Advies en gevraagd besluit

Het is niet zinvol om een standaard op de lijst te handhaven die geen beheerder heeft, waarvan de specificatie niet meer beschikbaar is en waarvan geen actieve gebruikersgroep meer bestaat.

Het advies is daarom om een procedure te starten om Principe Universeel van de lijst aanbevolen standaarden te verwijderen. Indien het Forum Standaardisatie instemt, wordt een korte procedure uitgevoerd inclusief expertonderzoek (belronde) en openbare consultatie. Zo worden de belanghebbenden gehoord en krijgen zij nog een mogelijkheid om zich eventueel aan te dienen voor het beheer van de standaard.

Ter kennisname

Ad F. Stand van zaken lopende procedures

[Geen bijlage]

Van 7 oktober 2020 tot en met 4 november 2020 loopt de publieke consultatie voor een aantal mutaties op de lijst open standaarden. Het betreft adviezen met betrekking tot aanpassing van het toepassingsgebied en verwijdering van een standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst aan het Forum Standaardisatie, namelijk:

- Het advies om **CMIS** (standaard voor content-uitwisseling tussen CMS-/DMS-systemen) van de 'pas toe of leg uit'-lijst te verwijderen.
- Het advies om het toepassingsgebied **WPA2 Enterprise** (standaard om gebruikers automatisch en veilig toegang te geven tot aangesloten WiFi-netwerken) te wijzigen.

Meer informatie over deze standaard op <https://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/lijst/in-behandeling>